

ПРИКЛАДНА СПРЯМОВАНІСТЬ КУРСУ «РІВНЯННЯ З ПАРАМЕТРАМИ»

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Анотація

У статті висвітлюється значення прикладних задач для формування дослідницько-пізнавальної активності здобувачів освіти під час вивчення рівнянь з параметрами.

Ключові слова: рівняння з параметрами, прикладна задача, математичне моделювання.

Abstract

The article highlights the importance of applied problems in fostering the research and cognitive activity of students during the study of equations with parameters.

Keywords: equations with parameters, applied problem, mathematical modeling.

Питання про зв'язок математики з реальним життям порушувалося, порушується та порушуватиметься завжди. Воно пов'язане з недостатнім розумінням, а то й повним нерозумінням, здобувачами освіти зв'язку математики з побутовими ситуаціями.

Прикладна спрямованість навчання математики, зокрема, рівнянь з параметрами, найкраще реалізується найбільш ефективним засобом – прикладними задачами. Як відомо, це задачі, що виникають поза курсом математики та розв'язуються математичними методами і способами ще шкільного курсу математики.

Радикальним методом реалізації прикладної спрямованості вивчення рівнянь з параметрами є метод математичного моделювання [1, с. 2].

Для прикладу розглянемо задачу, математичною моделлю якої є квадратне рівняння з параметром.

Задача. Два підйомних крани, працюючи разом, розвантажили баржу за t год. За який час кожен кран розвантажить баржу, якщо перший витрачає на це менше годин, ніж другий?

Розв'язання

Це задача на роботу, розв'язування якої, як відомо, потребує визначення продуктивності об'єктів виконання певної роботи. У нашому випадку це підйомні крани. Оскільки задано спільний час роботи двох кранів, за який вони розвантажують баржу, а час роботи кожного крана окремо невідомий, то виникає необхідність введення крім змінної x – часу роботи першого крана, ще й додаткового невизначеного сталого числа $a > 0$, тобто параметра (різниця між часом виконання роботи кожним із кранів), адже час розвантаження баржі кожним краном окремо різний, причому продуктивність першого крана більша.

Отже, з умови задачі випливає, що $t > 0$, $a > 0$.

Нехай перший кран може виконати роботу за x годин. Тоді другий кран – за $x + a$ годин.

Складемо рівняння $\frac{1}{x} + \frac{1}{x+a} = \frac{1}{t}$. Виконавши певні перетворення, отримаємо квадратне рівняння $x^2 + a - 2t x - ta = 0$ зі змінною x та параметром a .

Після створення математичної моделі виробничої ситуації, описаної в задачі, переходимо безпосередньо до особливостей розв'язування цієї моделі, тобто отриманого рівняння.

Рівняння з параметром, за допомогою яких розв'язуються прикладні задачі, відіграють прогностичну функцію під час вирішення реальних ситуацій різних галузей.

Задачі прикладного характеру, математичною моделлю яких виступають, зокрема рівняння з параметрами, мають важливе значення насамперед для виховання інтересу до таких рівнянь та є умовою появи мотивації до навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Соколенко Л.О., Швець В.О. Особливості системи прикладних задач, призначених для вивчення функцій в курсі алгебри і початків аналізу. URL: <http://surl.li/trduy> (дата звернення: 15.05.2024).

Думанська Тетяна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри математики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, e-mail: dumanska@kpn.edu.ua

Гудима Уляна Василівна — кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри математики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, e-mail: hudyma_uliana@kpn.edu.ua

Dumanska Tetiana V.— Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Mathematics, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiienko National University, Kamianets-Podilskyi, Khmelnytskyi region, e-mail: dumanska@kpn.edu.ua

Hudyma Uliana V. — Candidate of Sciences Physical and Mathematical, Associate Professor of the Department of Mathematics, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiienko National University, Kamianets-Podilskyi, Khmelnytskyi region, e-mail: hudyma_uliana@kpn.edu.ua